

МИНИСТЕРСТВО НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО

Отчет на министъра на здравеопазването д-р Стойчо Кацаров

- Продължителността на живота у нас е най-малка от всички в ЕС, а детската смъртност е сред най-високите. Пациентите доплащат от джоба си почти половината от стойността на оказаната им медицинска помощ. Ние сме втората страна с най-малък брой медицински сестри. Налице са тежки регионални диспропорции в предлагането на медицинска помощ и несправедливо разпределение на средствата между отделните медицински специалности.

Завършихме 2019 година на първо място в света по смъртност с коефициент на обща смъртност – 15.5. За 2020 година този коефициент е 17.8, а за първите 5 месеца на 2021 година надмина 21. Леталитетът от COVID-19 у нас е два пъти по-висок от средния в ЕС. По броя поставени ваксини сме последни в ЕС.

- От 1-ви януари до 11 май лекарите пътуваха до РЗИ (някои над 100 км), за да получат ваксини за своите пациенти. За периода в страната са поставени 960 хиляди ваксини.

Ние осигурихме доставката на ваксини до всяка община и логистичен център в страната. От 11 май досега са поставени 600 хиляди ваксини.

- До 11 май възрастните хора и хората с тежки болести не бяха приоритет на ваксинационния план. Това е една от причините за високата смъртност, регистрирана от началото на годината. Дори хората, настанени в домове за възрастни, са ваксинирани само наполовина.

Дадохме приоритет на имунизацията на възрастните хора и тези с тежки хронични заболявания. Сформираха се мобилни екипи за имунизирание на трудноподвижните хора и жителите на отдалечените и труднодостъпни населени места. За периода 11.05.2021-10.06.2021 са поставени ваксини на 427 816 души над 60-годишна възраст. За времето от 1 януари до 11 май са били поставени ваксини на 454 352 души над 60-годишна възраст.

- Скандалите около закупуването на ваксините, хаотичните решения по управлението на кризата, в това число и на ваксинациите, позволиха в страната да се създаде негативна нагласа срещу ваксинациите.

Стартирахме информационна кампания за популяризиране на ползите от ваксинацията срещу коронавирусната инфекция; проведохме срещи за сътрудничество с общини, НСОБ, представителите на СЗО в България; Представителството на ЕК, БЧК, БЛС, НСОПЛ, директорите на областните болници в страната, АРФАРМ, БАТЕЛ, БГФА, БЗС, НСОПЛБ, НСЧБ, ББА и др.

- Заварихме над 5000 души с погрешно издадени сертификати. Липсваше дори оперативна процедура за поправянето им. Сертификатът можеше да се получи само от лица, имащи електронен подпис

Създадохме процедура за отстраняване на грешки във вече издадени сертификати. Организирахме издаването на електронен сертификат за ваксинирани, тествани и преболедали (зелен сертификат), като България стана една от първите стани в ЕС, която го валидира и българските граждани, които са ваксинирани, могат да пътуват с него без ограничения след 1 юни. Създадохме възможност за изтегляне на зеления сертификат без да е

необходимо гражданите да притежават КЕП или да посещават ваксинационен център.

➤ Изготвихме Национален оперативен план за справяне с пандемията.

- Актуализирахме противоепидемичните мерки в синхрон с показателите за разпространението на заболяването в страната. Създадохме гъвкави процедури за влизане в страната, както и облекчени процедури на реципрочна основа с други страни - Румъния.

Премагнахме ограниченията пред присъственото обучение на учениците и студентите.

Намалихме ограниченията при посещения на спортни мероприятия. Премагнахме изискването за ПСР изследване на деца до 6-годишна възраст при влизането им в страната.

Въвеждаме единен национален КОЛ-център, към който гражданите ще могат да отправят запитванията си за ваксинацията, противоепидемичните мерки, др.

- Медико-статистическата информация не е събирана систематично и има големи празноти. Нямаме дори приблизителна оценка на броя на българите, които вече са се срещали с вируса. По брой на проведените тестове за COVID-19 сме на последно място в ЕС, а леталитетът е два пъти по-голям от средния в ЕС

Извършваме сероепидемиологично проучване и кръстосан анализ на данните за броя на българските граждани, които вече са се срещали със SARS-CoV-2, за да имаме точна прогноза кога страната ни би могла да постигне колективен имунитет (преболедували, имунизирани, срещнали се с вируса).

Със заповед на министъра на здравеопазването е възложено на НЦОЗА извършване на пълен анализ на действията по управление на кризата с COVID-19, анализ на извънредната смъртност и дейността на лечебните заведения. Анализът е извършен, представен на обществеността и внесен в Народното събрание.

- Страната ни нямаше досега единен протокол за поведение при заразяване със SARS-CoV-2, което също е сред причините за високата смъртност;

Създадохме работна група с представители от 17 експертни медицински съвета за изготвяне на Единен национален протокол за диагностика, амбулаторно и болнично лечение на пациенти с COVID-19.

Протоколът е завършен и публикуван на интернет страницата на МЗ.

- Заявихме участие в общеевропейската процедура за осигуряване на ваксини срещу COVID-19 за следващите две години – 2022/23. Стартирахме и процедура за получаване на съгласие от ЕК и производителите на ваксини за даряване на определени количества от тях на страни от Западните балкани и Източна Европа, ако потребностите на страната ни са задоволени.

Осъществени са дарения на 172500 ваксини на държавите Бутан, Босна и Херцеговина 50000, Р С Македония 51000 (в процес на изпълнение), Бангладеш 271000.

- Наследихме План за възстановяване и устойчивост, в който повече от половината средства бяха насочени към поставяне на топлоизолации и строителни дейности.

В изключително кратките срокове, които остават за внасянето на плана в ЕК, написахме изцяло нов План за възстановяване и устойчивост в сферата на здравеопазването.

Вместо поставяне на стиропор, фокусът ще се насочи към дигитализация в здравеопазването, телемедицина, въвеждане на иновации и нови технологии,

Планът предвижда изграждане на центрове за лечение на мозъчно-съдова болест и център за обучение на специалисти, изграждане на система за спешна помощ, с използване на въздушен транспорт, като закупуването на хеликоптери и всичко необходимо за функционирането на системата.

Особен фокус поставяме на достъпа до здравеопазване в регионите, както и на подпомагането на доболничната помощ.

- Заварихме проект за изграждане на капацитет на болниците за посрещане на пандемия в почти насипно състояние, без ясни критерии и напълно непрозрачни процедури за подбор на кандидати. Проектът е по Оперативна програма „Региони в растеж“, а срокът за изпълнение е бил удължаван два пъти.

Преработихме изцяло критериите за финансиране на Проекта. Включихме всички болници (според одобреното вече от ЕК задание само държавни и общински) в страната, които са лекували болни с COVID-19, публикувахме критериите и изпратихме писма на всички заинтересовани страни.

Предстои стартиране на процедурите по ремонт и закупуване на апаратура.

- Обнародвахме измененията в над 20 от съществуващите медицински стандарти, с цел намаляване на административната тежест и създаване на повече възможности за увеличаване на възнагражденията на лекари, медицински сестри и друг персонал на лечебните заведения.
- Заварихме лошо организирана система за специализация на лекарите, която в много случаи поставя младите специалисти в крайно неблагоприятна ситуация по време на обучението.

Стартирахме работа по изменение на две наредби, свързани с акредитацията на лечебните заведения и специализацията на младите лекари с цел подобряване на условията, реда, организацията и възнагражденията им.

- Направена е спешна промяна в Наредба 4, която да даде възможност на лекарите да изписват и на хартиени рецепти, когато лекарствата не се заплащат от НЗОК. От 1 юни беше въведено изцяло електронно изписване на лекарства, които са напълно или частично платени от НЗОК.
- Предприети са действия Рецептурните книжки и Протоколите за предписване на скъпоструващи лекарства да преминат напълно в електронен вариант от 1 юли.
- Пациентите не са в центъра на здравната система, правата ни като осигурени лица не са добре защитени. Ние доплащаме от джоба си близо 50% от медицинската помощ.

След проведена среща с широк кръг от представители на пациентски организации е изготвен проект за изменение в Устройствения правилник на МЗ, в който се придвижва създаване на дирекция за правата на пациента, която да работи по формирането на национални политики. Назначени са първите служители в новата дирекция.

- Определена е работна група, която да разработи Национален антираков план.
- Извършен е анализ на годишните отчети за дейността и на годишните финансови отчети на почти всички държавни болници и са идентифицирани проблемните от тях. В тази връзка и във връзка с други сигнали за нарушения, са проведени проверки в УМБАЛ „Александровска“, УМБАЛ „Св. Иван Рилски“, държавното дружество „Бул Био“, специализирани болници за рехабилитация, както и проверка по сигнали в

УМБАЛ „Лозенец“. Предприети са действия за смяна на ръководствата на болниците „Александровска“ и „Лозенец“, като във втората са констатирани тежки нарушения, свързани с извършени трансплантации. Нарушенията са били прикрити от МЗ и служби за сигурност. Получени са резултатите от извършена от НЗОК проверка на УМБЛАСМ „Пирогов“ ЕАД, в която са констатирани множество нарушения, в това число отчетена и неизвършена дейност. Заради допуснати тежки нарушения са сменени изпълнителните директори на УМБАЛ „Лозенец“ и УМБЛАСМ „Пирогов“ ЕАД.

До момента са установени са злоупотреби с клинични пътеки и източване на НЗОК, като само в болница „Лозенец“ те са в размер 374 523 лв., в „Пирогов“ на стойност 1 680 005 лв.

Проверките ни установиха също – тежки задължения на дружествата, например 30 млн. задължения в „Лозенец“, 70 млн. в „Александровска“ и др. Предприети са действия за смяна на ръководствата на болниците „Александровска“, „Лозенец“ и „Пирогов“ заради установените нарушения.

В УМБАЛ „Лозенец“ са установени тежки нарушения, свързани с незаконно извършвани трансплантации. Сезирани са съответните органи.

- Извършена е проверка на начина на провеждане на процедурите по закупуване на лични предпазни средства, респиратори и лекарства за периода на извънредната епидемична обстановка от 13 март 2020 г. досега. Резултатите сочат, че голяма част от процедурите са провеждани непрозрачно, като по неясен начин са получавани оферти от български и чуждестранни фирми. Липсват съгласувани подписи от дирекциите в здравното министерство, както и данни за подготвянето на спецификации с изисквания към закупуваните продукти. Докладите са внасяни в Министерски съвет с решение за сключване на договори с конкретни фирми, след което същите са сключвани отново без необходимите съгласувателни процедури.

В резултат на това част от закупените респиратори и лекарства, някои като хидроксихлорохин (купен на цена повече от два пъти над пазарната) са останали неизползваеми и може да бъдат бракувани. Закупени са без обществена поръчка ненужно голям брой респиратори на цени, надвишаващи пазарните, част от които са доставени некомплектовани и без дължимата гаранция за употреба. Материалите от проверката са изпратени на МВР и Прокуратура.

- Направен е анализ на състоянието на изпълнението на бюджета на Министерството на здравеопазването и наличните средства за плащане. Установено е, че бюджетът за плащания на лекарите и лечебните заведения във връзка с извънредната епидемична обстановка е бил планиран до средата на месец май от предишното правителство. То отказа да внесе в Народното събрание искане за актуализация на държавния бюджет. Парите са изплащани до този момент без пряка връзка с количеството и качеството на свършената работа по диагностика и лечение на болни с COVID-19, като има сигнали за получаване на средства от лица, несвързани с лечението.

Министърът на здравеопазването постигна съгласие с ръководствата на НЗОК и БЛС за започване на преговори за изменение на НРД, в които приоритетно да се разгледат въпросите с лимитите на лечебните заведения, промяна в цените на клиничните пътеки, увеличаването на финансирането и отговорностите на лечебните заведения за извънболнична медицинска помощ и други.

- Предприети са действия за осигуряване на допълнителни служители в подкрепа на

здравния контрол на граничните контролно-пропускателни пунктове, както и оборудването им с необходимите устройства – четци за зелени сертификати, за да се посрещне очакваното нарастване на потока от преминаващи граждани през летния туристически сезон.

- Министерството на здравеопазването взе решение за предоставяне на сграда и средства за ремонт за нуждите на областният център за психично здраве в София, което да позволи до началото на зимата болните с психични разстройства, настанени сега в бараки, да бъдат преместени в реновираната сграда.
- През миналата година МЗ е провело обществена поръчка за изграждане на нова детска болница в София, спечелена от ДДЗД „Детско здраве“. Впоследствие, МЗ се оттеглило като възложител и прехвърлило правата си на нарочно създадено дружество със записан капитал от 95 милиона лева. Авансово за изплатени 9 милиона и 213 хиляди лева. Отчетени са разходи за възнаграждения и осигуровки от 160 хиляди лева, външни услуги за 17 хиляди лева и 20 хиляди лева за банкови такси и комисионни. Не е издавано разрешение за строеж, не е изготвен инвестиционен проект, не е одобряван комплексен проект.

В Министерството на здравеопазването бяха проведени срещи с всички заинтересовани страни, организации и ведомства, ангажирани със строежа на национална детска болница. Извършен е анализ на дейността на дружеството през последната година. Констатира се, че за една година не е направено нищо за изграждането ѝ. След получен отказ от МРРБ да разреши изменение на ПУП и издаване на виза за проектиране се взе решение за прекратяване на договора, поради липса на предмет на същия.

- Създаване на условия за разкриване на COVID зони за лечение на пациенти. Прегледите на пациентите ще бъдат поети от НЗОК. Дейността на COVID зоните ще бъде подпомогната от МЗ чрез допълнителна субсидия от 30 000 лв. А лекарствата за пациентите ще се покриват от НЗОК. МЗ ще подпомогне новоразкритите зони и с диагностична апаратура за 50 000 лв. за всяка зона. Направихме промени в нормативните актове, изменихме ПЛС, инициирахме анекс към НРД.
- Инициирахме забрана за износ на лекарства за COVID.
- Осъществихме обществена поръчка за осигуряване на запаси от лекарства за COVID.
- Инициирахме ПМС за нов вид лекарства за COVID – моноклонални антитела.
- Създадохме нова методология за по-справедливо заплащане на медицинските специалисти работещи на първа линия и подложени на риск от COVID-19.
- Предприети изменения в нормативни актове:
 - Проект на изменение на Наредба за допълнение на Наредба № 2 от 2019 г. за медицинските и други услуги по чл. 82, ал. 1а и 3 от Закона за здравето и за реда и условията за тяхното одобряване, ползване и заплащане, който предвижда лечението за онкологични и онкохематологични заболявания, започнало преди навършване на 18-годишна възраст, да продължава да се заплаща и след навършването на тази възраст до приключване на лечението.
 - Проект на Постановление на Министерския съвет за изменение и допълнение на Наредбата за осъществяване правото на достъп до медицинска

помощ, който предвижда изясняване на правилата за формиране на листи на чакащи пациенти и процедура за удостоверяване на реда за записване, както и уточняване на текстовете, регулиращи избор на екип и лекар, които до този момент са позволявали противоречива интерпретация.

- Проект на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 3 от 6 октомври 2017 година за утвърждаване на медицински стандарт „Спешна медицина“. С изменението се предвижда създаване на Спешни приемни отделения от първо ниво на компетентност и облекчаване на изискванията към приемните отделения от 2 ниво на компетентност. Това ще позволи на повече болници да открият спешни отделения и така да се подобри достъпът на пациенти до медицинска помощ.
- Проект на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 1 от 2012 за изискванията към рекламата на лекарствени продукти. С наредбата се предлага облекчаване на изискванията към рекламни материали на лекарствени продукти, предназначени за медицинските специалисти, създава се възможност рекламата на лекарствени продукти, предназначена за медицински специалисти, да се извършва и в интернет, при осигурен контрол за достъп само на медицинските специалисти.
- Проект на Постановление за изменение и допълнение на Тарифата за таксите, които се събират по Закона за лечебните заведения и Закона за трансплантация на органи, тъкани и клетки, приета с Постановление № 88 на Министерския съвет от 2019 г. С изменението се намалява таксата за вписване на промени в регистрацията на лечебно заведение от 64 на 10 лв.
- Проект на Постановление на Министерския съвет за създаване на Национален съвет за координиране прилагането в Република България на Рамковата конвенция за контрол на тютюна на СЗО. България е ратифицирала Рамковата конвенция със закон през 2005 г. Не може да се отчете рязък спад на тютюнопушенето, а оттам и на незаразните заболявания. България е с най-висок процент на пушачи сред възрастното население и с втори най-висок процент сред подрастващите момичета. Една от причините за лошите резултати е липсата на добра координация. С този проект се създава Национален съвет за координиране прилагането в Република България на Рамковата конвенция за контрол на тютюна.
- Проект на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 9 от 2019 г. за определяне на пакета от здравни дейности, гарантиран от бюджета на НЗОК. С проекта се въвежда пакет за осигуряване на здравни грижи, осъществявани в дома на детето до 14 дни след изписване от лечебното заведение за болнична помощ от медицински сестри, акушерки или лекарски асистенти. Предвижда се това да включва здравно-информационни и промотивни дейности, с цел подобряване на компетентностите на лицата, полагащи грижи за детето в дома му по отношение укрепване и подобряване на здравето на детето, кърмене и здравословно хранене, здравословна среда и хигиенен режим за отглеждане и закаляване на детето. Дейностите ще се изпълняват от медицински сестри, акушерки или лекарски асистенти и включват здравно-информационни и

промотивни дейности за лицата, полагащи грижи за детето в дома му по отношение укрепване и подобряване на здравето на детето, кърмене и здравословно хранене, здравословна среда и хигиенен режим за отглеждане и закаляване на детето.

С наредбата също така се въвежда и заплащане на зъболечение под обща анестезия за лица над 18-годишна възраст, след обстоен преглед от специалист психиатър. Тази възможност досега беше предвидена само за лицата под 18-годишна възраст. Това е необходимо, защото провеждането на зъболечение в такива случаи без обща анестезия е невъзможно, а лицата с тежки психични разстройства не са в състояние да доплатят за лечението.

- Проект на Наредба за допълнение на Наредба № 3 от 2019 г. Проектът предвижда, чрез субсидиране от страна на Министерството на здравеопазването, лечебните заведения да поддържат резерв от лекарствени продукти, включени в списъка по чл. 262, ал. 1 от Закона за лекарствените продукти в хуманната медицина, необходими при лечението на заразната болест, причинила епидемичното разпространение, за преодоляване на възникнала липса или недостиг от такива продукти. Лекарствените продукти, които ще са част от резерва, са включени в протоколите за болнична терапия в изготвения от Министерството на здравеопазването „Интерактивен справочник за лечение на COVID-19“. Общата прогнозна стойност на включените в резерва лекарствени продукти е в размер на около 12 370 000 лв.
- Проект на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 17 от 2004 г. за условията и реда за включване на лица, нуждаещи се от присаждане на органи, в служебния регистър на Изпълнителна агенция „Медицински надзор“. След скандалното разкритие за извършена подмяна на реда за трансплантации на органи, в услуга на висш държавен чиновник, се предприе промяна в нормативната уредба, която да не позволи подобно нещо в бъдеще, а трансплантацията да се извършва при условия, гарантиращи равни права на нуждаещите се пациенти. За тази цел се въвежда задължителна процедура за вземане на решение за извършването на конкретна трансплантация на лекари-експерти от различни лечебни заведения при участие на представител на организация за защита на правата на пациентите. Работата на лекарите ще бъде организирана в експертни комисии по съответните органи. Тези комисии ще имат за задача по обективните данни да извършат оценка и да предложат най-подходящите реципиенти при наличие на донорски орган. По този начин се осигурява пълна обективност при определянето на конкретните реципиенти, съобразно предварително дефинираните критерии.
- Проект на Наредба за възстановяване на разходите и за относителния дял на средствата за труд за дейности по трансплантация, финансирани от Министерството на здравеопазването. Основната причина за приемане на новата наредба е необходимостта от повишаване на финансирането на дейностите по трансплантация. Разширява се обхвата на финансираните дейности като е предвидено финансирането и на предтрансплантационната подготовка на потенциалните реципиенти. Паралелно с това, практиката до момента е показала, че определените финансови лимити са недостатъчни при определени категории дейности и завишени при други.

- Проект на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 8 от 2019 г. за изискванията към лечебните заведения, които извършват обучение на студенти и специализанти. С изменението и допълнението на Наредба № 8 от 2019 г. се цели облекчаване на процеса по получаване на одобрение на лечебните заведения за извършване на дейности по обучение на студенти и/или специализанти, като в същото време се запази целта одобрение да получават само лечебни заведения, които биха могли да осъществяват обучението. Оптимизиран е броят и съдържанието на индикаторите, като те ще бъдат насочени действително към обучението на студенти и/или специализанти, с което ще се улеснят максимално кандидатстващите за одобрение лечебни заведения. Цели се също и облекчаване и оптимизиране на процеса по извършване на проверка на съответствието на лечебното заведение с критериите и условията на наредбата, както и запълване на нормативна празнота по отношение определянето състава на експертната комисия.
- Проект на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 1 за утвърждаване на медицински стандарт Клинична лаборатория. Цели на стандарта са в унисон със стремежа на специалистите в областта на Клиничната лаборатория да постигнат максимална степен на стандартизация на лабораторните изследвания и осигуряване на участието в национална система за външна оценка на качеството на клиничните лаборатории в страната. Предложеният проект позволява по-гъвкаво управление на структурите по клинична лаборатория, а това от своя страна води до намаляване на разходите в болничната и извънболничната помощ.
- Проект на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 1 от 2015г. за придобиване на специалност в системата на здравеопазването. Основната цел на промяната е да се улеснят специализантите по медицина за записване и провеждане на специализация и да се подкрепят финансово всички специализанти, а не само тези по така наречената държавна поръчка. Едновременно е приета и промяна в Наредба № 8, уреждаща акредитацията на базите за обучение, като са скъсени сроковете, оптимизирани са изискванията, така, че по-голям брой лечебни заведения да могат да се акредитират и така да се увеличат възможностите за специализация и в по-малките общински болници.
- Проект на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 1 от 8.02.2011 г. за професионалните дейности, които медицинските сестри, акушерките, асоциираните медицински специалисти и здравните асистенти могат да извършват по назначение или самостоятелно.
- Проект на Постановление на Министерския съвет за изменение и допълнение на Устройствения правилник на Министерството на здравеопазването. Основна цел на промяната е създаването на дирекция за правата на пациентите. Въпреки че приоритет на здравната политика е защитата на правата на пациентите, до този момент не е съществувала административна структура, която систематично да се занимава с тази проблематика. Втората значима промяна е създаването на отдел, отговорен за психиатричната помощ, която е една от сферите на здравеопазване с най-

големи натрупани проблеми.

- Проект на Наредба за изменение на Наредба № 49 от 2010 г. за основните изисквания, на които трябва да отговарят устройството, дейността и вътрешният ред на лечебните заведения за болнична помощ и домовете за медико-социални грижи. Целта на промените е подобряване на достъпа до лечение, прозрачност и проверимост при формиране на листи на чакащи.